

Романюк Світлана
доктор педагогічних наук, професор,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Сучасні тенденції розвитку системи освіти в Україні, особливо Концепція «Нова Українська школа» та Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у Новій українській школі, висувають підвищені вимоги до закладу вищої освіти у сфері підготовки майбутніх педагогів. В умовах інноваційних перетворень та трансформаційних змін він повинен забезпечити формування особистості вчителя, здатної до впровадження освітніх інновацій, здійснення педагогічної рефлексії, оволодіння навичками та вміннями науково-методичної діяльності, адекватного реагування на будь-яку педагогічну ситуацію в освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти, творчої професійної діяльності. Сформуванню такого педагога можливо за умови, коли в самому закладі вищої освіти буде створене інноваційне освітнє середовище, в якому кожен здобувач вищої освіти буде відчувати себе успішною та інтелектуально спроможною особистістю.

Наукові та організаційно-практичні засади створення навчально-виховного середовища, адекватного завданням розвитку та самореалізації особистості студента, викладено у дослідженнях І.Беха, П.Вербицької, І.Зязюна, О.Киричука, Н.Кічук, О.Пометун, О.Савченко, Л.Сохань, Т.Сущенко, Л.Хомич, Л.Хоружої, В.Якуніна та ін. Однак окреслена проблема потребує подальшого вивчення й систематизації.

В умовах інноваційних перетворень та трансформаційних змін усе більшої актуальності набуває проблема підготовки фахівців до професійної діяльності. В сучасних реаліях це має бути компетентний фахівець, який володіє комплексом професійних та особистісних здібностей, рефлексивних та практичних навичок, критичним мисленням, гуманістичними цінностями. Сформуванню такого педагога можливо при створенні відповідних сприятливих умов, де проявляється дієвий внутрішній стимул професійного становлення майбутніх фахівців, організації гармонійного особистісно-орієнтованого освітнього середовища, в якому кожна особистість буде відчувати себе успішною та інтелектуально спроможною.

Системний аналіз поняття «освітнє середовище» засвідчує, що воно є складним, багатоаспектним і водночас суб'єктивним феноменом, який не має однозначного тлумачення в педагогічній теорії. Конструкт «середовище» відображає взаємозв'язок умов, що забезпечують розвиток людини, отже, йдеться про присутність людини в певному середовищі, взаємовплив, взаємодію оточення з суб'єктом.

Вивчення підходів до дослідження функції середовища в розвитку особистості у науково-педагогічній літературі дає підстави стверджувати, що освітнє середовище закладу вищої освіти є своєрідним континуумом, що розвивається і складається з просторово-тимчасових, соціально-культурних, діяльнісних, комунікативних, інформаційних та ін. факторів, які з'являються як цілеспрямовано створювані й спонтанні умови взаємодії особистості, що розвивається, і об'єктивного світу вищої школи. Ця взаємодія проявляється у формі ситуацій та подій, що виникають у сферах ділових і міжособистісних контактів, творчих структур науково-педагогічних шкіл, предметно-просторового й інформаційного оточення; початком, який інтегрує та забезпечує індивідуально-професійне становлення майбутніх фахівців.

Формування такого освітнього середовища сьогодні вимагає освітньо-професійна програма спеціальності 013 Початкова освіта, ОР «Бакалавр» та ОР «Магістр», реалізацію якої забезпечує як випускова кафедра педагогіки та методики початкової освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. З метою її практичної реалізації навчальні приміщення кафедри, кабінети фахових методик оснащені сучасними дидактичними та інформаційно-комунікаційними засобами, які активно використовуються в освітньому процесі і забезпечують належний рівень підготовки майбутнього вчителя до професійної діяльності в інноваційному освітньому середовищі початкової школи. На кафедрі також створено науково-навчальну лабораторію «Теорія і практика Нової української школи», кабінет якої повністю відтворює освітній простір класного приміщення НУШ. Він використовується для проведення семінарських занять з фахових методик початкової освіти, самостійної роботи студентів, консультацій з різних видів педагогічної практики, яку майбутні вчителі проходять в ЗЗСО м. Чернівці.

В організації освітнього процесу орієнтуємось на те, що підготовка майбутнього вчителя початкової школи сьогодні спрямована на формування предметних, фахових компетентностей, які передбачають наявність у здобувачів вищої освіти знань у різних галузях науки, умінь, набуття досвіду в процесі проходження педагогічних практик і сформованих цінностей.

У процесі викладання фахових дисциплін, насамперед методичного спрямування, орієтуємо здобувачів педагогічної освіти на те, що освітнє середовище - це комплекс взаємопов'язаних умов, які забезпечують освіту людини, формування особистості педагога з інноваційно-творчим мисленням, його професійну компетентність [1].

Враховуємо і те, що Концепція Нової української школи оперує поняттям «нове освітнє середовище» та визначає його як сучасний простір, сукупність умов, засобів і технологій для комфортного навчання учнів, учителів і самих батьків. Із цією метою змінюються просторово-предметне оточення, програми та засоби навчання, що повинні відповідати вимогам ергономічності, безпечності, міцності, естетичності тощо. Отже, організація комфортного освітнього середовища передбачає, насамперед, орієнтацію на суб'єкта, для якого воно створюється, урахування його психофізіологічних особливостей.

Аналізуючи сказане вище, можемо зробити висновок, що організація сучасного освітнього середовища забезпечується сукупністю чинників, пов'язаних із матеріально-технічними, санітарно-гігієнічними, освітніми та комунікативними складниками здорової життєдіяльності, гармонійного розвитку особистості, вчасного задоволення її актуальних потреб. Вона є педагогічно керованим процесом і здійснюється з урахуванням пріоритетів збереження та зміцнення здоров'я суб'єктів освітнього процесу. Якісне освітнє середовище НУШ є основою ефективної освіти та здоров'я нації.

Для забезпечення готовності майбутніх педагогів продуктивно, творчо працювати в такому освітньому середовищі, а також постійно його вдосконалювати, розвивати відповідно до зростаючих вимог, використовуємо новітні педагогічні технології, засоби дистанційного навчання, за допомогою яких студенти оволодівають навичками навчально-ігрових технологій, які складають основу освітнього процесу в початковій школі («Шість цеглинок», «Щоденні 5», «Рафт» та інші).

Залучаючи студентів до інтернет-вебінарів та інших комунікаційних платформ, що активно використовуються в умовах сьогодення, до самостійної пошукової діяльності, звертаємо їх увагу і на те, що формула Нової школи – дитиноцентризм, компетентнісний зміст освіти, педагогіка партнерства, наскрізний процес виховання та інші – змінить її філософію.

У процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи викладачі кафедри враховують і поділ факторів освітнього середовища на керовані і некеровані. Керованими є ті, наявність яких і їх вплив можна передбачити. У структурі середовища нами виділені: фактори прямої дії (наприклад, науково-технічне устаткування, використовуване в лабораторному практикумі тощо), які при цьому стають тотожними засобам навчання, і фактори непрямої дії, що опосередковано впливають на засвоєння знань і розвиток студентів (температура в приміщенні, освітленість і ергономічне устаткування навчального місця і т.д.).

Зважаючи на зазначене, у фаховій підготовці студентів активно використовуємо інформаційний компонент освітнього середовища, що включає різноманітні професійно-освітні ресурси: освітні програми, силабуси, навчальні плани, методичні розробки, книги, візуалізовану і текстову інформацію, інформаційно-рекламні об'єкти, інтернет-сайти, тощо.

Отже, сучасні форми та засоби організації навчального процесу в освітньому середовищі закладу вищої освіти, завдяки збільшенню наочності представлення матеріалу, забезпечують високу ефективність аудиторної та позааудиторної роботи студентів, підвищують рівень їх фахової підготовки до професійної діяльності в інноваційному середовищі нової української школи.

Література

1. Разіна Н.О. Акмеологічний підхід до розвитку професіоналізму сучасного педагога в інноваційному освітньому середовищі середньої школи. *Вісник наукової школи педагогів «АКМЕ»*. 2009. Вип. 3.

